

ՀՀ ԿԳՄՍ ԿԱՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«ՄԻՍԻԱՆԻ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ

ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑՁԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ «Ուուցման տարբեր մեթոդների և տեխնոլոգիաների կիրառումով տարբեր

տիպի դասերի պլանավորում՝ դասավանդվող առարկայի տարբեր թեմաների վերաբերյալ»

ԱՌԱՐԿԱ՝ Կենսաբանություն

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Գոհար Բլեյան

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ Ծղուկի միջնակարգ դպրոց

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Ս. Սարգսյան

2023

Բովանդանություն

Ներածություն.....	3
Տեսական մաս.....	6
Գործնական մաս.....	11
Հետազոտության ընթացքը.....	12
Վերլուծություն.....	13
Եզրակացություն.....	14
Գրականության ցանկ.....	15
ՀԱՎԵԼՎԱԾ.....	16

*Աստ' ինձ ու ես կնոտանամ,
ցո'ւյց տուր, հնարավոր է՝ հիշեն,
թո'ւյլ տուր՝ ինքս դա անեն,
ու դա կհաջողվի ինձ:
Կոնֆուցիուս*

Ներածություն

Մենք ապրում ենք մի ժամանակաբաժանում, երբ արագընթաց փոփոխություններ են տեղի ունենում ողջ աշխարհում: Այդ փոփոխություններն ընդգրկել են ինչպես սոցիալական, ֆառաֆական, այնպես էլ ողջ կրթական և մշակութային ոլորտները: Ժամանակակից մանկավարժության ամենահարատապ խնդիրներից է սովորողների ներգրավվածությունն ուսումնառության գործընթացին: Ուսուցման մեջ աշակերտների ներգրավվածության բարձրացումն առանձնահատուկ նշանակություն ունի, քանի որ ուսուցումը և զարգացումը գործնական բնույթ են կրում և կրթության որակը կախված է աշակերտների կրթության, զարգացման և դաստիարակության արդյունքներից:

Հետազոտության արդիականությունը: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացումը բերում է նաև կրթության որակի հիմնախնդիր, որը պայմանավորված է ժամանակակից աշխարհում կրթական որակի բարձրացմամբ: Հանրակրթական առարկաների ծրագրերում ու չափորոշիչներում անընդհատ աճում են նոր ուսումնական առարկաների և յուրացման ենթակա թեմաների քանակն ու ծավալները, առանց պատմելու դասավանդման ուղղվածության կիրառումը նոր նյութի ուսումնասիրության փուլում: Ներկայումս տեղեկատվական կոչվող դարաբաժանում սովորողները յուրացման ենթակա նյութի ծավալների աճին գուզահեռ հաճախ ոչ թե յուրացնում, պատմում, այլ պարզապես մտապահում են յուրացման համար նախատեսված նյութերը, այն էլ շատ կարճ ժամանակով, միայն սվյալ օրվա դասախոսմանը պատրաստ լինելու համար: Իսկ

թեմային հատկացված ժամանակահատվածի սահմանափակությունը հնարավորություն չի տալիս ուսուցչին պարզելու արդյո՞ք՝

ա) թեման յուրացվե՞լ է յուրաքանչյուր աշակերտի կողմից,

բ) հարցման ենթարկված աշակերտը իրականում յուրացրե՞լ է թեման, թե՞ պարզապես կարողանում է վերարտադրել մտապահածը:

Նպատակը: Մոդուլային ուսուցման օրինակով բացահայտել եւ հիմնավորել սովորողների որակյալ ուսուցման սպասելիման տեսանկյունից կիրառելի արդյունավետ տեխնոլոգիական գործոնների վնդորոշությունը կենսաբանության 8-րդ դասարանի դասընթացում, ինչպես նաև ուսումնասիրել ուսումնառության ակտիվ մեթոդների ազդեցությունը աշակերտների մոտիվացիայի և ակտիվության վրա:

Խնդիրը: Հետազոտության հիմնական խնդիրներն են՝

- Ուսումնասիրել հետազոտության թեմայի վերաբերյալ մանկավարժագիտական գրականություն:
- Ուսումնասիրության միջոցով վեր հանել կենսաբանության դասավանդման մեթոդների տեխնոլոգիայի ազդեցությունը դասավանդվող նյութի յուրացման որակի վրա:
- Դաս օրինակով հիմնավորել ուսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառման առանձնահատկությունները:
- Նկարագրել կենսաբանության դասերի կազմակերպման մեթոդական համակարգը:

Ուսումնասիրելով համապատասխան գրականություն՝ մշակել 4 դասի պլան: Դրանցով փորձել ցույց տալ, թե որքանով են արդյունավետ ժամանակակից մեթոդների և տեխնոլոգիաների կիրառումն արդյունավետ դարձնում դասը:

Ժամանակակից մանկավարժությունը, որն ընդունված է անվանել նորարարական կամ անցումային շրջանի մանկավարժություն, նպատակ ունի մանկավարժական ողջ գործընթացը արդի կյանքի պահանջներին

համապատասխանեցնել, դարձնել այն առավելագույնապես աշխատանքային: Ուսուցման գործընթացում այսօր կարևորվում են ոչ միայն ակադեմիական գիտելիքների պատճառով, այլև այդ գիտելիքները կյանքում կիրառելու, ինֆորմացիոն գիտելիքներ ձեռք բերելու և նույնիսկ նորը ստեղծելու կարողությունների և հմտությունների ձևավորումը: Ժամանակակից մանկավարժությունը, բացի բուն առարկայական և մասնագիտական կրթությունն ապա հովելու խնդրից. ունի մեկ այլ կարևոր խնդիր՝ սովորողներին արդեն դարձյալ նստարանից ընդգրկել բազմապիսի հասարակական հարաբերությունների մեջ ձևավորելով համագործակցային և ինֆորմացիոն որոշումներ կայացնելու և այդ որոշումների համար պատասխանատվություն կրելու կարողություններ ու հմտություններ: Գիտելիքի մշակումը, յուրացումը, կիրառական և գործնական հմտությունների ձեռքբերումն այսօրվա ժամանակի հրամայականներն են: Ասել է թե՛ այսօր, առավել քան երբևէ, կարևորվում է աշխատանքային ուսուցումը[1]:

Դասընթացի ժամանակ էս համար կիրառում են ուսուցման պատիվ մեթոդը, որում հիմնական գործող անձն ու կառավարող էս են: Այս մեթոդի ժամանակ էս հասցնում են ավելի շատ ուսումնական նյութ ներկայացնել աշխատանքային, սակայն աշխատանքային ներգրավումը դասընթացին ավելի քիչ է: Ես այս խնդիրը հիմնականում նկատում են 8-րդ դասարանի կենսաբանության դասընթացում:

Այս խնդրից ելնելով՝ հետազոտական աշխատանքիս թեման է՝ «Ուսուցման տարբեր մեթոդների և տեխնոլոգիաների կիրառումով տարբեր տիպի դասերի պլանավորում» դասավանդվող առարկայի տարբեր թեմաների վերաբերյալ» և իմ աշխատանքի նպատակն է կիրառելով ուսուցման ակտիվ մեթոդը բարձրացնել աշխատանքային ներգրավվածությունը դասընթացին:

Ակտիվ մեթոդը սովորողի և դասավանդողի փոխադարձ գործունեության ձև է, որտեղ դասավանդողը և սովորողը փոխազդում են միմյանց վրա կրթական գործունեության ընթացքում, և սովորողներն այստեղ ոչ թե պատիվ ունենալու են, այլ դասի ակտիվ մասնակիցներ [2]:

Տեսական մաս

Կենսաբանության նոր նյութի ուսումնասիրման մոդուլներն այսօր առավել հաճախ արտացոլում են դիդակտիկական միավորների ընդլայնման գաղափարը՝ հնարավորություն տալով առանց պատմելու դասավանդման ռազմավարությունը կիրառել նոր նյութի ուսումնասիրության փուլում: Մոդուլային դասերի ձևավորումը հարմար է բոլոր տեսակի առարկաների կրթական գործընթացների համար, մինչդեռ մոդուլները պահվում են գրեթե անփոփոխ, բայց ամբողջ ժամանակն այլ կերպ: Ոչ միշտ էս ոչ ամենուրեք անհրաժեշտ են այդպիսի միավորները. դրանց առավելությունն ապացուցվում է միայն մտածողության ընդհանրացված մեթոդների ձևավորման մեջ:

Ինչպե՞ս կվարվի ուսուցիչը գիտելիքների մոդուլը լրացնելիս: Նա հիանալի հասկանում է, որ իր դասարանում սովորողների մի զգալի մասը գերադասում է սահմանափակվել կրթական չափանիշին համապատասխանող նյութի բանակով, այսինքն. միջին ծավալը կամ նույնիսկ նվազագույնը:

Ակտիվ ուսումնառության մեթոդները կարելի է կիրառել ուսումնական գործընթացի ցանկացած փուլում՝

- Առաջին փուլ- գիտելիքների նախնական յուրացում / օրինակ՝ պրոբլեմային դասախոսություն, էվրիստիկ գրույց, ուսումնական բանավեճ և այլն/

- Երկրորդ փուլ- գիտելիքների ստուգում, ամրապնդում – թեստավորում, կոլեկտիվ մտածական գործունեություն և այլն/

- Երրորդ փուլ- գիտելիքների վրա հենված հմտությունների, կարողությունների և և ստեղծագործական ունակությունների զարգացում : Մեթոդների ընտրությունն ինֆրանպատակ չէ : Մեթոդներից շատերն ունեն բազմաֆունկցիոնալ նշանակություն : Օրինակ, կոնկրետ իրավիճակի վերլուծությունը կարելի է օգտագործել

3 դիդակտիկ առաջադրանքի համար՝

1. Նոր գիտելիքների ամրապնդում

2. արդեն ստացած մասնագիտական հմտությունների կատարելագործում

3. Փորձի և գիտելիքների փոխանակության ակտիվացում:

Այսպիսով ուսումնառության ակտիվ մեթոդների կիրառմամբ ուսուցիչը կարող է որոշել հետևյալ մանկավարժական առաջադրանքները՝

1. Ակտիվացնել և խթանել սովորողների ուսումնախմբական գործընթացը :

2. Ձևավորել հաղորդակցական և անհատական կարողունակություններ խմբային աշխատանքի կազմակերպմամբ:

3. Սովորողների առարկայական և վերառարկայական կարողունակությունների ձևավորման ապահովումը [3]:

Ուսուցման մեթոդները հաճախ ընկալվում են որպես դեղատոմս: Երբեմն նշվում է, որ այս կամ այն մեթոդը կիրառելու դեպքում մենք կկարողանանք հասնել մեր նպատակին: Բայց մանկավարժության մեջ ընդհանրացված լուծումներ չկան:

Յուրաքանչյուր դաս, յուրաքանչյուր դասարան տարբեր է: Մեկ դասարանում աշխատող մտեցումը կարող է մի այլ դասարանում չաշխատել: Հետևաբար՝ ուսուցման մեթոդներն ու հնարները պետք է ընկալել որպես գործիքներ, որոնց կիրառման մասին որոշումը կայացնում է ուսուցիչը [4]:

Երկար ժամանակ «տեխնոլոգիա» տերմինը մանկավարժության ոլորտից դուրս էր մնում. այն կիրառվում էր միայն տեխնիկական գիտությունների բնագավառում: Չնայած որ այս եզրի տառացի նշանակությունը՝ ուսմունք արվեստի կամ վարպետության մասին, չի հակասում մանկավարժության խնդիրներին՝ մանկավարժական գործընթացների կանխատեսում, ծրագրում, պլանավորում, նկարագրություն, բացատրություն:

Մանկավարժական տեխնոլոգիան դասավանդողի գործադրությունների հաջորդական համակարգն է, որի նպատակը մանկավարժական այս կամ այն խնդրի լուծումն է կամ էլ որպես նախօրոք պլանավորված, համակարգված և հաջորդական գործընթացի վերարտադրություն և իրականացում:

Մանկավարժական տեխնոլոգիան գիտականորեն ծրագրված և արդյունավետության երաշխիքներ տվող գործադրություններ են: Հարկ է նկատի ունենալ, որ «մանկավարժական տեխնոլոգիա» հասկացությունը նշանակում է ուսուցման և դաստիարակության ոլորտում կիրառվող աշխատանքի ձևերի ամբողջությունը: Ահա այդ պատճառով էլ «մանկավարժական տեխնոլոգիա» հասկացությունը ավելի լայն և տարողունակ է, քան «ուսուցման տեխնոլոգիա» և «դաստիարակության տեխնոլոգիա» հասկացությունները:

Մանկավարժական տեխնոլոգիաներն ունեն դրսևորման երկու ձև. մի դեպքում դրանք բխում են տեսությունից (Բեսպալկո, Դավիդով, Ռյաչենկո, Զանկով, Գալպերին, Կուզմին), մի այլ դեպքում տեխնոլոգիաները սկիզբ են առնում պրակտիկայից (Իլյին, Լիսենկովա, Շատալով, Շեյման) [5]:

Նոր նյութի ուսումնասիրության (ներկայացում) մոդուլ: Եթե ուսուցիչը վերցրել է դիդակտիկական միավորների ընդլայնման ուղին, ապա նախընտրելի է դպրոցական դասախոսություն, որը թույլ է տալիս համապարփակորեն փոխանցել նյութի բովանդակությունը սովորողներին: Այնուամենայնիվ, միշտ չէ, որ հնարավոր է տարբերակել դիդակտիկական միավորները, քանի որ ուսումնական նյութի ընդլայնման իմաստը բանական (ծավալով) չէ, այլ որակական (ուսումնական նյութում հարաբերությունների առումով): Մինչդեռ միջին եւ նույնիսկ բարձր դասարանները միշտ չէ, որ պատրաստ են դասախոսություններին: Սովորողները չգիտեն, թե ինչպես կարևորել հիմնականը, չեն հասկանում տրամաբանական պահանջները եւ չեն կարող ճիշտ գրառումներ կատարել: Բացի այդ, ոչ բոլոր ուսուցիչները կարող են դասախոսություններ անցկացնել: Հետևաբար խոսակցությունները, բացատրությունները մերժելու պատճառ չկա: Միջին դպրոցում հարմար է օգտագործել գործնական, լաբորատոր դասընթացներ եւ սեմինարներ՝ սովորողների անձնական կարիքները բավարարելու, տարբերակված և մասնագիտացված դասընթացների առաջադրանքների կատարման համար:

ԿԵՆՍԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՄԻ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԸ: Համակցված՝ բարդ կառուցվածքով դասերը ավելի տարածված են : Դասի կառուցվածքը նրա տարրերի, մասերի ամբողջությունն է, որոնք ապահովում են դասի ամբողջականությունը և դիդակտիկ նպատակների իրագործումը: Կառուցվածքը կախված է նաև ուսուցման նպատակներից, բովանդակությունից, մեթոդներից ու միջոցներից, ուսանողների պատրաստվածության մակարդակից: Դասական համակցված դասի կենսունակությունը որոշվել է նաև նրանով, որ այն ավելի լավ է, քան մյուս տեսակները կրթական գործընթացի օրենքներին, մտավոր կատարողականի դինամիկային և ուսուցիչներին տալիս է հատուկ պայմաններին հարմարվելու ավելի շատ հնարավորություններ: Գործնականում ապացուցված է, որ սովորելու ամենավատ թեմանին ձանձրույթն է: Ուստի ուսուցչի աշխատանքում պետք է ինտեգրվեն առարկայի գիտելիքները, մասնագիտական հմտությունները: Միաժամանակ կենսաբանություն դասավանդելիս կարելի է տեսնել սովորողների տարբերակում՝ ըստ հետաքրքրության և պատրաստվածության աստիճանի: Ուստի յուրաքանչյուր սովորողի նկատմամբ անհատական մոտեցում է պետք. կենսաբանության պրակտիկ աշխատանքի անհատական առաջադրանքների համակարգ. Ժամանակակից կենսաբանության դասի առանձնահատկությունները. Դասը մնում է կրթության հիմնական կազմակերպչական ձևը և կատարում է որոշակի գործառույթներ՝ կրթական, դաստիարակչական, զարգացնող: Ներկայումս նրա ինքնակրթական և խթանող գործառույթները գնալով ավելի կարևոր են դառնում: Կրթական գործառույթը կապված է գիտելիքների համակարգի ձևավորման հետ, որի բաղադրիչներն են առարկայական հասկացությունները, հատուկ և ընդհանուր կրթական հմտություններն ու կարողությունները: Կենսաբանության ժամանակակից դասը ուսուցչից պահանջում է կազմակերպել սովորողների ուսումնական գործունեությունը. աշխատանք դասագրքով, բնական, տեսողական միջոցներով, գիտելիքի աղբյուր հանդիսացող ժամանակակից մեդիա: Դասին սովորողը պետք է ոչ միայն ձեռք բերի գիտելիքներ, այլև դրանք վերածի հմտությունների և կարողությունների, այսինքն. Ժամանակակից դասին իրականացվում է գործունեության մոտեցում: Հենց աշակերտի գործունեության դերի մոտացությունն է բացատրում դասին դպրոցականների ցածր ակտիվության փաստը: Բնագիտական առարկաների դասերին ինքնակրթությունը

սովորողների կողմից դասագրքի, տեղեկատու գրականության, ժամանակակից մեդիայի եւ տեսողական նյութերի հետ աշխատելու մեթոդների յուրացումն է: Բնության առարկաները դիտարկելու հմտությունների ձեւավորում, ամենապարզ փորձերը դնելու համար: Դասերի, թեմաների, բաժինները եւ ամբողջական առարկայի համակարգում դաստիարակության գործառույթն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ուսուցչի նպատակաուղղված, մտածված գործունեություն: Դաստիարակությունն ապահովում են առարկայի բովանդակությունը, դրա ներկայացման մեթոդներն ու միջոցները, ուսուցչի անհատականությունը, սովորողների հետ շփվելու ոճը և նպաստում է արժեքային համակարգի ձեւավորմանը: Զարգացման գործառույթը նպատակաուղղված է դպրոցականների մոտ զարգացնել անհատական հոգեբանական բնութագրերը՝ հիշողություն, ուշադրություն, մտածողություն, խումբ, դիտողականություն, հետաքրքրասիրություն: Բնագիտական առարկաների բովանդակության առանձնահատկությունները, նոր գիտական փաստերը, տարբեր ուսումնական միջոցները, ինչպես նաեւ ուսուցչի անհատականությունը, նրա հաղորդակցման հմտությունները կարող են խթանիչ գործառույթ կատարել: Ժամանակակից դասի բնորոշ առանձնահատկությունն սովորողների ակտիվ (անկախ) ուսումնառությունն է՝ վիզուալիզացիայի օգտագործումը եւ առաջին հերթին բնականը: Դասարանում ուսումնական գործունեության կազմակերպումը ներառում է աշխատանքի բոլոր ձեւերը՝ ֆրոնտալ, անհատական, գույգերայի եւ փոփր խմբերայի: Հետադարձ կապ պլանավորելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնել տարբեր ձեւերի հնարավորությունները դրանց ողջամիտ համադրությամբ, առաջադրանքներ, որոնք նպաստում են մենախոսության զարգացմանը, երկխոսություն վարելու կարողությանը, տարբեր աղբյուրներից տեղեկատվության որոնմանը եւ դրա մեկնաբանմանը, հմտություններին:

Գործնական մաս

Հետազոտության գործնական նշանակությունը: Թեմայի վերլուծությունը հնարավորություն կտա դրանք ավելի նպատակաուղղված օգտագործելու նորացված ուսումնական գործընթացում:

Հետազոտությունն իրականացվեց Միուկի միջնակարգ դպրոցի 8-րդ դասարանի կենսաբանության դասաժամերին: 4 դասի շրջանակում կիրառելով մոդուլային ուսուցումը՝ իրականացրել ենք հետազոտական աշխատանք՝ դիտարկելով առանց պատմելու ռազմավարությունը: Կիրառել ենք համապատասխան տեխնոլոգիայի մեթոդները, իրականացրել ենք համագործակցային տարբեր աշխատանքներ, ստացված արդյունքները ստուգել ենք հանձնարարությունների և դասարանում անցկացրած աշխատանքների միջոցով:

Առաջին դասն իրականացրել են ավանդական մեթոդներով, իսկ հաջորդ երեք դասերին կիրառել են տարբեր ակտիվ մեթոդներ: Իմ հետազոտության շրջանակներում կներկայացնեմ ուսուցման ակտիվ մեթոդների՝ մասնավորապես <<Մարտահրավերային հարց>>, <<Կաշուն թերթիկ>>, <<Բառարան>> մեթոդները՝ <<Մայրամասային նյարդային համակարգ>> թեմայի ժամանակ, <<Մտագրոհ>>, <<Խմբային աշխատանք>> մեթոդները՝ <<Զգայարաններ և վերլուծիչներ>> թեմայի ժամանակ և <<ԳՈՒՍ>>, <<Քարտային մեթոդ>> մեթոդները՝ <<Տեսողական վերլուծիչ>> թեմայի ժամանակ:

Հետազոտությունը իրականացնելու համար կազմելու են հարցաթերթ՝ Google forms աուցանց գործիքի օգնությամբ:

Հետազոտության ընթացքը

Հետազոտության ընթացքում դիտարկվեցին սովորողների գործունեությունը, թե անհատական աշխատանքների դեպքում, թե խմբում դերակատարում ունենալու տեսանկյունից, այսինքն, թե ինչքանով են կարողանում նրանք ինքնուրույն աշխատել դասանյութի հետ, ինչպիսի՞ տրամաբանական կապեր են կարողանում ստեղծել ինքնուրույն , դասընկերոջ կամ ուսուցչի օգնությամբ: Դիտարկվեցին նաև դասանյութը տարբեր գրաֆիկական պատկերներով ավելի կուռ ներկայացնելու նրանց կարողությունները, ֆիմիական ուեակցիաներ գրելու, խնդիրներ լուծելու ունակությունները՝ ըստ դասագրքում տրված նմուշօրինակի կամ հենց դասանյութում բերված խնդիրների լուծումը վերարտադրելը: Կարևորվեց նաև սովորողների կողմից իրենց աշխատանքի ինքնագնահատում իրականացնելը, որն ևս ներառվեց դասապլանի մեջ: Հայտարուցիքների արդյունքներն ամփոփվեցին: Նկատվում էր ,որ սովորողները իրենց ազատ ու անկաշխանդ են զգում դասերին, նվազել էր լարվածությունը: Գտնում են ,որ այս մեթոդները լուրջ խթան են ցածր առաջադիմությամբ աշակերտների համար, քանի որ նույնիսկ չնչին առաջընթացի պարագայում նրանք կկարողանան ներդրում ունենալ թիմի արդյունքում: Իսկ միջին ու բարձր առաջադիմությամբ աշակերտները պետք է մի կողմից՝ օգնեն իրենց դասընկերներին, մյուս կողմից՝ կարողանան պահպանել ու բարելավել իրենց նախորդ ցուցանիշները:

Վերլուծություն

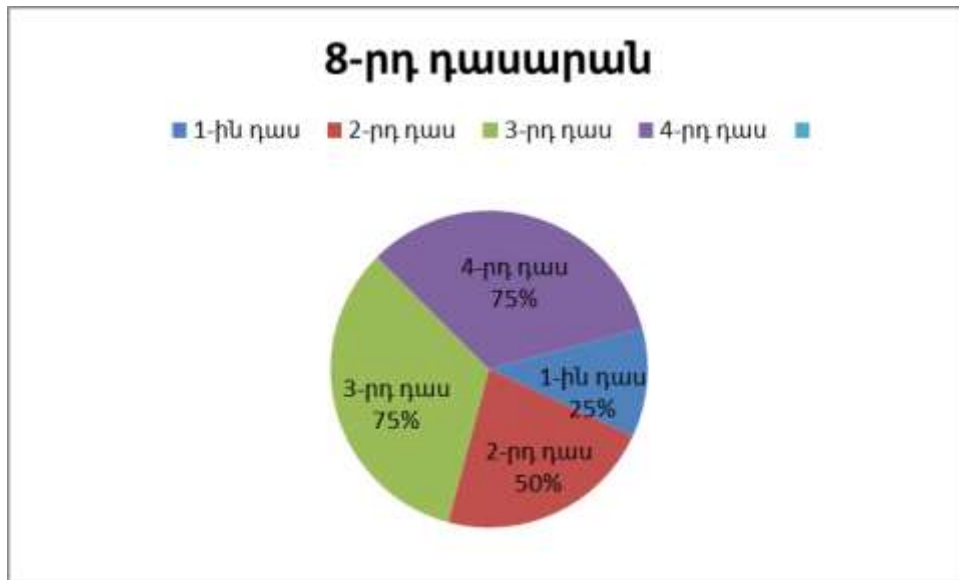
Հստ հետազոտության արդյունքների՝ 8-րդ դասարանում գրանցվել են աշակերտների ներգրավվածության հետ արդյունքները՝

Առաջին դաս՝ 1 աշակերտ կամ 25 %

Երկրորդ դաս՝ 2 աշակերտ կամ 50 %

Երրորդ դաս՝ 3 աշակերտ կամ 75 %

Չորրորդ դաս՝ 3 աշակերտ կամ 75%

Հանձնարված առաջադրանքների ստուգումով և համագործակցային աշխատանքով պարզեցինք՝ մոդուլային

ուսուցումն էլ իր հերթինս նպաստում է կենսաբանություն սովորողի ֆինադատական մտածողության

ձևավորմանն ու զարգացմանը:

Եզրակացություն

Հետազոտությունը կատարելու համար ունեի սեղմ ժամկետ, բայց ամփոփելով ստացված արդյունքները՝ կարելի է ասել, որ ակտիվ մեթոդների կիրառումը մեծացնում է նյութի ավելի լավ ընկալման հավանականությունը, խմբային աշխատանքի դեպքում դասընկերոջ կողմից մի անգամ ևս բացատրվում է ուսումնասիրվող նյութը՝ դրանով իսկ նպաստելով ավելի լավ յուրացմանը: Մեծանում է նաև նրանց՝ իրենց կարողությունների նկատմամբ հավատը, հետևաբար և ինքնավստահությունը, ձևավորվում են դրական փոփոխարարություններ դասընկերների միջև, համագործակցության տարրեր: Այս մեթոդները թույլ են տալիս՝ ակտիվացնել և խթանել սովորողների ուսումնականացական գործընթացը: Ձևավորել հաղորդակցական և անհատական կարողունակություններ խմբային աշխատանքի կազմակերպմամբ ապահովել սովորողների առարկայական և վերառարկայական կարողունակություններ:

Կենսաբանությունն առարկայի դասավանդման ընթացքում առանց պատմելու դասավանդման ռազմավարության կիրառումը նոր նյութի ուսումնասիրության փուլում սովորողին թեմային առնչվող բազմազան այլ նյութերի ուսումնասիրության և առավել համապարփակ վերլուծության անելու հնարավորություններ է տալիս: Հանձնարված առաջադրանքների ստուգումով եւ համագործակցային աշխատանքով պարզեցինք՝ մոդուլային ուսուցումն էլ իր հերթինս նպաստում է կենսաբանությունն սովորողի ֆինադատական մտածողության ձևավորմանն ու զարգացմանը:

Գրականության ցանկ

1. Կենսաբանության դասավանդումը հանրակրթական դպրոցի 7-8-րդ դասարաններում. ուսուցչի մեթոդական ձեռնարկ/ Ամիրյան Ս.Վ., Գևորգյան Է.Ս. Եր.: «Աստղիկ գրատուն», 2013, 320 էջ:
2. Գ.Ե.Ղուլումջյան, «Մանկավարժություն», գիրք 1-ին, էջ 14, Երևան, 2005 թ.:
3. Ա. Խուտորսկի Ժամանակակից դիդակտիկա. Դասագիրք համալսարանների համար ... Peter, 2012.:
4. Ուսուցման արդյունավետ հնարներ/ Ս. Խաչատրյան. Ֆրիդրիխ Էբերտ հիմնադրամ, Հայաստան 2020,-74 էջ:
5. https://docs.google.com/document/d/1r_S6sp031KWIsXY3RTT0eMhuS5hfd7eduVyPqCka5xc/edit

ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ԴԱՄԻ ՊԼԱՆ 1

Դասի թեմա. Ծայրամասային նյարդային համակարգ

Դասի նպատակը

Աշակերտը կհմանա

Ծանոթանալ մարդու նյարդային համակարգի ծայրամասային բաժնին:

Կկարողանա

- ԾՆՀ-ի կառուցվածքը
- ԾՆՀ-ի գործառույթները
- Կմախքային մկանների, ներքին օրգանների նյարդավորման առանձնահատկությունները

Դասի տիպը՝ Համակցված

Հիմնական հասկացություններ:

ԾՆՀ, ԿՆՀ, ՄՆՀ, սինապսիկ բաժին, պարասինապսիկ բաժին:

Դասի ընթացք՝

Մարտահրավերային հարց

Սովորողների ուշադրությունը թեմայի շուրջ կենտրոնացնելու նպատակով հնչեցնում եմ մարտահրավերային հարց և լսում մի քանի պատասխան:

Հնչեցնում եմ դասի թեմայի վերաբերյալ մարտահրավերային հարց, տալիս մտածելու և պատասխանելու

համար: Լսում եմ կամավորների (ձեռք բարձրացրածների) 3-4 պատասխան՝ առանց մեկնաբանելու դրանք:

Հ1: Ինչո՞ւ մեր կմախքային մկանների գործունեությունը կախված է մեր կամից, իսկ սրտի, անոթների և ներքին այլ օրգանների գործունեությունը՝ ոչ (կախված չէ մեր կամից):

Այնուհետև տրամադրում եմ սովորողներին անձանոթ տեխստ և ասում, որ ուսումնասիրեն տրամադրված

նյութը, որից հետո կաչան թղթերի վրա անհրաժեշտ է գրել 3 նոր բան, որ սովորել են՝

1. Ի՞նչն էր հեռու
2. Ի՞նչն է դժվար
3. Ինչ-որ բան, որ կցանկանայի սովորել ապագայում

Սովորողներն իրենց գրած պատասխանները կարդում են և ամրացնում գրատախտակի վրա գծված աղյուսակի համապատասխան մասում:

Կազմում են հարցեր, որոնք օգնում են սովորողներին բացատրել նյութը՝ հիմք ընդունելով գրատախտակին արդեն իսկ գրված առանցքային կետերը:

Հ1: Կապված են արդյո՞ք ԾՆՀ-ն և ԿՆՀ-ն, թե գործում են միմյանցից անկախ:

Հ2: Ինչպե՞ս է նյարդային գրգիռը փոխանցվում ԾՆՀ-ով:

Հ3: Հնարավո՞ր է, որ ԾՆՀ-ի բաժինները, ենթաբաժինները գործեն միմյանցից անկախ:

Ամփոփում

Սովորողների հետ ամփոփում ենք նյութը և հանգում գաղափարներին:

Դասն ամփոփելու նպատակով սովորողներին բաժանում են «Բառարան» առաջադրանքի մեկական փաթեթ, և հանձնարարում 3 րոպեի ընթացքում կատարել համապատասխանեցում:

«Բառարան» առաջադրանքի նպատակն է տերմինները համապատասխանեցնել բացատրություններին:

Առաջադրանքի համար նախատեսված 3 ր լրանալուց հետո անվանակոչվածները բացատրում են 2 տերմին:

ՏԵՐՄԻՆ	ԲԱԾԱՅՐՈՒԹՅՈՒՆ
Ինքնավար նյարդային համակարգ	Ֆայրամասային նյարդային համակարգի բաժին, որը կարգավորում է ոչ կամածին գործունեությունը, օրինակ՝ սրտի կծկումների հաճախությունը կամ մարտորդությունը
Շարժողական բաժին	Ֆայրամասային նյարդային համակարգի բաժին, որը նյարդային գրգիռները ԿԼԳ-ից փոխանցում է մկաններին և զեղծերին
Նյարդ	Ֆայրամասային նյարդային համակարգը կազմող աջոտների բազմաթիվ փնջերից մեկը
Պարասինաթիկ բաժին	Վեգետատիվ նյարդային համակարգի ենթաբաժին, որը կարգավորում է ոչ կամածին գործունեությունը հարաբերական հանգիստ (ոչ արտակարգ) պայմաններում
Ֆայրամասային նյարդային համակարգ	Նյարդային համակարգի երկու հիմնական բաժիններից մեկը, որը կազմված է ԿԼԳ-ից դուրս գտնվող նյարդային իյուսվածքներից
Ռեֆլեքսային աղեղ	Ռեֆլեքսային գործունեության ուղին
Չգայական բաժին	Ֆայրամասային նյարդային համակարգի բաժին, որը զգայական տեղեկատվությունը մարմնից հաղորդում է ԿԼԳ
Մարմնական նյարդային համակարգ	Ֆայրամասային նյարդային համակարգի բաժին, որը զերահսկում է կամածին, գիտակցված գործունեությունը և ռեֆլեքսները
Սինապսիկ բաժին	Վեգետատիվ նյարդային համակարգի ենթաբաժին, որը պատասխանատու է «արտակարգ իրավիճակների» դեպքում

ԴԱՍԻ ՊԼԱՆ 2

Դասի թեմա. Զգայարաններ և վերլուծիչներ

Դասի նպատակը

Առաջնությունը կհմանա

վերլուծիչների տեսակների մասին, նրանց կառուցվածքի և փոխադարձ կապի մասին:

Կարողանա

- Նկարագրել վերլուծիչների աշխատանքը
- Արժևորել վերլուծիչների դերը իրական կյանքում
- Ընդհանրացնել վերլուծիչների հատկություններ
- Բացատրել վերլուծիչների կառուցվածքը
- Գիտակցել վերլուծիչների կարևորությունը

Հիմնական հասկացություններ:

Լուսընկալիչներ, ջերմընկալիչներ, ձայնընկալիչներ, ցավընկալիչներ, ծայրամասային, հաղորդող, կենտրոնա կան, գգայունացման, հալոցինացիաներ

Դասի ընթացքը՝ Անդրադարձ նախորդ դասի հանձնարարականին: (Զգայարաններ)

Համադասարանային մտազրոհ

Ուսուցիչը հարցերի միջոցով ամբողջ դասարանից հնարավորինս շատ գաղափարներ է կորզում: Ուսուցիչը կամ առաջնությունը գրատախտակին գրի է առնում պատասխանները՝ անհրաժեշտության դեպքում խմբավորելով դրանք:

Այս փուլում բնադասություններ սովորաբար չեն հնչում:

1. Ի՞նչ գգայարաններ գիտեք:
2. Ո՞ր գգայարաններն են ըստ ձեզ ավելի կարևոր:

Առաջնություններին բաժանվել գույգերի:

Տրամադրում են տեխստ, որի վրա պետք է աշխատեն:

Խմբային ֆննարկման արդյունքում, պատասխանել հարցերին՝ նշելով, թե որքան ժամանակ է տրամադրվելու դրա համար (մեկ հարց - մեկ յուրաքանչյուր ֆննարկում սկզբունքով):

Սովորողները պետք է կարդան, հասկանան, իսկ հետո վերածնակերպ են տեխստը (այսինքն՝ մտածեն) հարցին պատասխանելու համար: Այսպես սովորողները կառուցում են սեփական հասկացողությունը տեխստը պարզապես կրկնելու փոխարեն:

21 Ո՞րն է ընկալիչի դերը և որտեղ են դրանք տեղակայված:

22 Որտե՞ղ են ընկալիչների առանձնահատկությունները:

23 Ինչպիսի՞ կառուցվածք ունի վերլուծիչը, որն է յուրաքանչյուրի տեղն ու դերը:

24 Զգայարանների զարգացման ինչպիսի՞ դեպքեր գիտեք:

25 Ինչպիսի՞ ընդհանուր հատկություններ ունեն վերլուծիչները

26 Ի՞նչ են պատրանքներն ու հալյուցիդացիաները:

Քննարկման համար նախատեսված ժամանակի ավարտից հետո յուրաքանչյուր խմբին բարձրաձայնել իրենց պատասխանը:

Կատարում են հավելումներ, լրացնում բաց թողնվածն ու շտկում թյուրմբուրումները:

Վերջում ստուգել գիտելիքները թեստային աշխատանքի միջոցով: Թեստային աշխատանքը կազմվել է Google Forms գործիքով:

[Զգայարաններ](#)

Տնային աշխատանք: Համեմատել մարդու զգայարանները ձեզ ծանոթ կենդանիների զգայարանների հետ:

ԴԱՄԻ ՊԼԱՆ 3

Դասի թեմա. *Տեսողական վերլուծիչ*

Դասի նպատակը

Աշակերտը կհմանա

- տեսողական վերլուծիչի կառուցվածքը
- աչքի կառուցվածքը

Կկարողանա

- տարբերակել ակնագնդի և օժանդակ հարմարանքների գործառույթները
- նկարագրել տեսողական վերլուծիչի աշխատանքը

Կարժևորի

- տեսողության նեանակությունը շրջակա աշխարհի ընկալման համար
- տեսողական վերլուծիչի բաղադրիչների ամբողջականությունը բնականոն տեսողության համար:

Անհրաժեշտ նյութեր՝ մարդու աչքի կառուցվածք, ցուցադաստաններ, աղյուսակներ, ֆարտային աշխատանքի

համար նախատեսված Օժանդակ նյութեր:

Հիմնական հասկացություններ: *Եղջերաթաղանթ, սպիտակուցաթաղանթ, ծիածանաթաղանթ, բիբ, ակնաբյուրեղ, անոթաթաղանթ, թարթիչավոր մարմին, ցուպիկներ, սրվակիկներ,, դեղին բիծ, կույր բիծ:*

Դասի ընթացքը՝ Անդրադարձ նախորդ դասի հանձնարարականին: (Զգայարաններ)

Խթանման փուլ Օգտագործվում է ԳՈՒՄ մեթոդը՝ Գիտեմ, Ուզում եմ սովորել, Սովորեցի բաժինը լրացվում է

դասի վերջին փուլում: Ինչպիսի՞նն է տեսողության դերը մարդու համար: Ինչ՞ կլիներ, եթե չլիներ աչքեր:

Տեսողության շնորհիվ մարդը ընկալում է շրջակա աշխարհը, ձեռք է բերում փորձ, նախաձեռն է տարբեր

առարկաներ, ստանում է 95% ինֆորմացիա:

Իմաստի ընկալման փուլ: Բացատրել աչքի կառուցվածքը, խմբավորել ակնագնդի մասերն ու օժանդակ հարմարանքները՝ ըստ գրատախտակին գծված աղյուսակի:

Ակնագունդ, ակնագնդի մասերը	Օժանդակ հարմարանքներ

1. Բացատրել աչքի թաղանթները, նրանց գործառույթները: Մարդու աչքի կառուցվածքի մոդելի վրա ցուցադրել բոլոր մասերը, առանձնացնել դրանք և կրկնել:

2. *Քարտային աշխատանք 1՝* «Մարդու աչքի կառուցվածք»-ի նկարի վրա նշել տեսողական վերլուծչի թաղանթները:

3. Աչքի թաղանթների կառուցվածքը և նրանց կատարող գործառույթները: Մերոդ՝ Դասախոսություն կանգառներով:

4. *Քարտային աշխատանք 2,3* Այնուհետև՝ դասարանը բաժանվում է խմբերի և համագործակցային մերոդով խմբերը կատարում են քարտային աշխատանք՝ տեղադրելով համապատասխան բառերը, օգտվում են դասագրքից, այնուհետև ներկայացնում են իրենց աշխատանքը: (Խումբ 1- Ակնագնդի մասեր, խումբ 2-Աչքի թաղանթներ)

Կռադասման փուլ ԳՈՒՍ մերոդի վերջին սյունակի լրացում՝ *Ինչ սովորեցի*

(լրացնել ԳՈՒՍ աղյուսակի 3-րդ սյունը)

Առաջարկվում է նաև ժամանակ մնալու դեպքում Սովորեցի բաժինը ընդլայնել և գրել մեկնաբանություններով:

Հասկացություն	Մեկնաբանություն, գործառույթներ
Սպիտակուցային թաղանթ	
Անոթաթաղանթ	
Ծիածանաթաղանթ	
Բիբ	
Ակնաբյուրեղ	

Ցանցաթաղանթ	
Ցուպիկներ	
Սրվակիկներ	
Դեղին բիծ	
Կույր բիծ	

Գրատախտակին գրվում է տնային աշխատանքը: Գտնել համացանցում նյութեր՝ "Տեսողության հիգիենա" թեմայով: Պատրաստել կարճ շարադրություն՝ «Եթե կենդանական աշխարհում չլիներ տեսողության զգայարանը:»

Դասաժամին աշակերտներին տրամադրվող էարտային աշխատանքները:

Քարտային աշխատանք 1

Սլաֆներով ներկայացնել աչքի մասերը:

Քարտային աշխատանք 2

<p>Տեղադրե՛ք համապատասխան բառեր</p> <p>Ակնագունդ</p> <p>Ակնագնդի ներքին թաղանթը, որում կա 2 տեսակի լուսընկալիչներ _____</p> <p>Ցանցաթաղանթում ուղիղ բբի դիմաց գտնվող սրվակների կույտ _____</p> <p>Գրգռվում են թույլ լույսով, գույները չեն ընկալվում _____</p> <p>Ցանցաթաղանթի տեսողական նյարդի դուրս գալու տեղը չկան լուսընկալիչներ _____</p>

Փրգովում են պայծառ լույսով և ընկալում են գույները _____

Ակնագնդի արյուն մատակարարող թաղանթ _____

Քարտային աշխատանք 3

Տեղադրե՛ք համապատասխան բառեր

Աչքի թաղանթները

Ծիածանաթաղանթի կենտրոնում գտնվող անցքը, որը կարգավորում է աչքի մեջ ընկնող լույսի քանակը

Ակնագնդի արտաքին պաշտպանական թաղանթ _____

Անոթաթաղանթի առջևի մասը, որում առկա գունանյութը պայմանավորում է աչքի գույնը

Բքի հետևում գտնվող երկուուղիկ ոսպնյակը _____

Ակնաբյուրեղի և ցանցաթաղանթի միջև ընկած տարածություն՝ լցված թափանցիկ, դոմպողանման նյութով
